

suas inesse Reitoribus debet, & iuste consuetis misericordia, & sic iuxta disciplina: Hinc est quod semiviri illius vulnere, qui a Samaritano in stabulum ductus est, & vinum adhibetur & oleum; ut per vinum mordantur vulnera, per oleum forantur: quatenus unusquisque, qui sanandi valere vult, in vino morsum distractionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: per vinum mundenat patria, per oleum sananda foventur. Miscenda est ergo lenitas cum severitate, facientemque quoddam ex utraque temperamentum, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur. Hoc nimirum illa tabernaculi arca significat, in qua cum tabulis virga simul ac manna est: quia cum Scriptura sacra scientia est in boni Reitoris pectore, si est virga distractionis, sit & manna dulcedinis. Hinc etiam David ait: Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga etenim percutitur, & baculo sustentatur. Si ergo est distractio virga qua ferias, sit & consolatio baculi qua sustentet. Sit itaque amor, sit & mansuetudo; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate sciens; sit pietas, sed non plusquam expediat parces.

36 Modestia opponitur immodestia, quae in humanis affectionibus & actibus nullum servat modum: & cum varie sint modestiae species, plura etiam sunt vitia illis opposita. Humilitati enim, quae est prima eius species, per excessum opponitur superbia, id est inordinatus appetitus propriae excellentiae, vitium capitale, seu notius omnium aliorum sens & origo, & ut loquitur Calliodorus super Psalm. 18. Omnium malorum mater, scelerum fons, vena nec quaerit. Unde Gregorius lib. 31. Moral. cap. 17. Ipsa vitiorum Regina superbia, cum devotum plene cor ceperit, mox illud seprem principibus vitiis, quasi quibusdam suis ductibus, deversandum tradit, ex quibus vitiorum multitudines oriuntur. Quatuor autem eius species enumerat lib. 13. Moral. cap. 4. Prima est, cum aliquis bonum a se ipso habere existimat. Secunda, cum est datum desuper credas, putas tamen suis meritis accepisse. Tertia, cum iactat se habere quod non habet. Quarta, cum ceteris despectis, singulariter videri appetit habere quod non habet.

37 Similiter quatuor sunt quae trahunt superbiam curram, ut recte exponit Hugo Victorinus de claustris animae lib. 1. cap. 6. Amor dominandi, amor propriae laudis, contemptus, & invidiositas. Rota vero suat, iactantia mentis, & arrogancia, veritas, & levitas, divigia in hoc curra potest esse spiritus superbia. Amatores mundi qui seruntur in hoc curra. Infractus sunt equi, volubiles rotae, auriga perverus, & qui periturum infernus.

Apostolus 1. ad Timoth. 6. monet Discipulum, ut praecipat divitiis huius saeculi non superbe sapere, quia divitiae ut plurimum superbiam generant. Unde Augustinus serm. 5. de verbis Domini cap. 9. Omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet suam vermem, alius est vermis mali, alius pyri, alius saba, alius viticuli, vermis est divitiarum superbia. Ergo praecipit divitiis huius mundi, non superbe sapere. Exclusit vitium, docet usum.

38 Observat etiam Gregorius Magnus lib. 11. Moralium cap. 8. Deum saepe punire superbiam per luxuriam, & permittere superbos in peccatum luxuriae prolabi, ut confundantur & humilientur. Explicans enim illud Job 12. Balteum Regum dissolvit: subdit: Regum itaque balteum dissolvit quando propter elationis culpam, castitatis in eis cingulum destruit.

De iactantia quae est una ex filiabus superbiae eleganter differit Bernardus Tractatu de gradibus humilitatis, gradu 4. ubi sic ait: Ut vesica collectio surgida vento, paulatim perforata exiguo, si stringitur, crepitat dum detumescit; ac ventus egrediens, non passim efflavit, sed stricim emiffus, crebris quibusdam sonitibus reddit: sic ventus vanitatis non inveniens qua plenus egrediatur, inter angustias faucium per echinosis excutitur: postquam autem vesica grossescere coepe-

rit, vel vanitas crescere, necesse est ut amplius foramine laxato sicut ventus erudetur, alioqui rumpetur: Efflavit & sicut erudetur, quibus sicut iactant vanitates, quibus omne quod sonitibus effundat, quibus, qualis, & quantus sit immoderatus. Dicitur vitem viticulis ac ejus, &c.

Aliud vitium per defectum humilitatis opponitur, videlicet nimia sui abjectio. Humilitas enim non inclinatur ad quicumque sui demissionem, sed ad prudentem & moderatam, & iuxta rectam rationem, a qua deficeret qui cum injuria sui status aut officii se alteri subiceret, infraque illum demitteret. Ut si Rex sibi rusticum proponeret, Episcopus presbyterum; vel si superior nimia sui demissione offerret auctoritatem & reverentiam necessariam ad subditos bene recondos, & in officio continendos.

Studio sitati similiter duplex opponitur vitium, aliud per excessum, quod vocatur curiositas, et quoque affectus nimis sciendi aut cognoscendi ea quae ad nos scire non pertinent, vel quae captum nostrum superant, idque affectu solius cognitionis; nam si ex alio malo sine hoc fiat, pertinet hoc ad alia vitia, quorum proprii sunt illi fines: aliud per defectum, quod vocatur negligentia, & est quidam torpor & remissio animi, ad addenda illa quae unusquisque scire tenetur, & quae sibi incumbunt.

Entrapellae vero, quae in iudicis decorum servat, quaeque iudo & jocos modum imponit, per excessum opponitur scurrilitas in verbis, & immoderate in iudo & jocos. Per defectum vero nimia quaedam austeritas, quavis in illis est, quos duros & agreles vocamus, ut ait Aristoteles 4. Ethic. cap. 8. & quam dicitur D. Thomas hic q. 168. art. 4. avaritiam, vel aegritiam appellat.

Notandum vero est, quod licet utramque extremum sit vitiosum, excessus tamen peior est: quia humane vitae officia magis impedit superbia ludus, quam delectationis ex ludo capiente defectus. Unde Philosophus apud D. Thomam, articulo citato, ait quod pauci amici propter delectationem sunt habendi; quia parum de delectatione sufficit ad vitam, quasi pro condimento, sicut parum de sale sufficit in cibo.

Denique modestiae morum quae specialiter modestia externa appellari solet, opponitur externa inductentia in motibus corporis, five in ejus compositione, gestibus, & actionibus exterioribus, quae etiam specialiter immodestia nomine solet intelligi. Modestia vero cultus, seu apparatus exterioris, per excessum opponitur luxus, & per defectum forditas. Unde Ambrosius l. 1. offic. cap. 19. Decor corporis non sit affectatus, sed naturalis, simplex, neglectus, magis quam expectatus, non pretiosus & abentibus indusus vestimentis, sed communibus (sicut iuxta cuiusque gradum) ut honestati, vel necessitati nihil desit, nihil accedat vitiosi, superfluo videlicet, aut curioso, & nimis exquisito.

Hac brevi & compendiosa Virtutum Cardinalium tractatione, volui (Amice Lector) secundum hujus Theologici cursus partem absolvere, ut brevem tibi omnium earum quaestionum, quae Divus Thomas secunda secunde iuse pertractat, synopsis exhiberem; priusquam in tertia parte de ineffabili agerem Incarnationis mysterio, quo non solum fides nostra mirum in modum instruitur, spes erigitur, accenditur caritas, sed etiam omnium virtutum moralium absolutissimum exemplar nobis exhibetur Lucae 2. Transsumus ergo usque Bethlehem, & videamus hoc Verbum quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Contemplamur obscurissimum illud & sacratissimum fidei nostrae anigma, in quo ut belle ait homil. 2. super Missus est: agnoscat longitudo brevis, lacrimando angusta, altitudo subdita, profunditas plana, lux non lucens, Verbum insanis, aqua sitiens, panis esuriens, tristitia letificans, pavor confortans, passio salvans, mors vivificans, infirmitas roborans.

Finis secunda partis Clypei Theologiae Thomisticae.

QUINTERTIA PARS THEOLOGIAE THOMISTICAE

DE DEO INCARNATO, ET SACRAMENTORUM AUCTORE

PREFATIO.

ULLUM est inter Religionis mysteria, quae hactenus in duplici parte Summae S. Thomae pro viribus explicui, argumentum dignius, aut difficilius, & quod arduus magis in Scholis quaestiones, aut olim plures & graviores in Ecclesia haereses excitaverit, Incarnationis mysterio, quod in hac tertia parte explicandum suspicio. Vix sibi D. Paulus dignum satis nomen reperire videbatur, quo mysterium hoc ineffabile commendaret, nisi congestis & cumulatis quacumque in animum, quaedam contentione ententem, subire poteras. Magnum pietatis Sacramentum esse diceret, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit Angelis, praedicatum est Gentibus, creditum est in mundo, assumptum in gloria 1. ad Timoth. Ceteri Patres, quantum quisquis eniti potuit, Apostolum secuti sunt, apud quos nihil frequentius reperias nisi commendationibus, quibus eloquentiam omnem adlocarunt, quamvis ita commentum, ut obscuritatis & periculi simul moneant, nisi rationem in his mysteriis eadem fides doceat, & veluti admotus habentis regat. D. Dionysius ineffabilem Jesu in carne apparitionem vocat; Cyrillus Alexandrinus, Aenigma sacratissimum; Damascenus, Novum omnium novorum, & solum sub Sole novum; Augustinus, Mirabilem mixturam; Gregorius, secretum ineffabile, quod ipso etiam volucres caeli later, id est Angelis, quantalibet intelligere non possent, quodque diu ante pronuntiari debuit, ne praefer obscuritatem, qua vis diu lucantem rationem vincere potuit, inaudita novitate repelleret. Unde eodem S. Doctore interprete lib. 9. Moral. cap. 17. Job 9. Propheeta cureses vocatur, quae cursoris officium se venturae nuntiavit: quamvis quis non eis tanta felicitas contingit, ut ad id quod nuntiabant pervenirent, ideo subditur: Fugerunt, & non viderunt bonum, sed pertransierunt tanquam poma portantes: Nimirum (inquit idem Gregorius) Divine Incarnationis mysterium prophetantes, ipsi quidem spei odore potiti sunt, sed nobis fractum de ejusdem spei perfectione detulerunt. Promptum esset plura ejusmodi congerere in argumento, quod sanctorum Patrum libros posse immenso replet. Verum temperandum est calamus in argumento communi, & ut propius ad nostram veniam, plurimum mihi vites & animum addit, quod in hoc sacra enigmate explicando, Oedipio acutorem, & majorem Salomone, D. Thomam habeam; cuius hanc potissimum tertiam partem Christus Dominus his verbis tercio probavit, quae facile omnium hominum ac beatarum mentium commendationem superent: Bene scripsisti de me Thoma. Et cum singula partes suam laudem habent, hoc habet praecipuum tertiae partem, ut ineffabile Verbi mysterium, per litteram intelligibile efficeret; & quod de D. Joanne Evangelium scribente Repertus dicit Joann. cap. 1. Eadem veritas quae de terra orta est, carnem de Virgine assumpsit, eadem de virginali Thome anima genita, vocem corpoream induit; & secundo ac intelligibili partu Verbum incarnatum mentibus conspicuum ediderit. Duce igitur meo angelico percipere, non dubitabo (Amice Lector) polliceri hanc Tractationem de Incarnationis mysterio nihil ceteris infertorem esse, quin etiam alius quos hactenus in lucem edidi, hanc avidius excipiant spero, quod me amicorum quidam datis litteris sollicitaverint, ut hanc partem festinarem, quam plurimum expedirem, qui in Academiis consequenda laures Doctorum operam navant, & qui ex nostris commentariis non nihil adjumentum percipiunt, in quibus sit profundius, facilius tamen & plenius, difficultates resolvuntur, & quae multi Schola Thomisticae studiosi, instar Breviarii Theologici habent. Vale, & dum brevi in regno Theologiae Cursus suum impono, me tui apud Deum precibus juva.

ORDO HUIUS PARTIS.

Postquam D. Thomas de Deo, ut est finis creaturarum intellectualium, beatitudo hominis obijcit, deque mediis internis quibus illam assequimur, nempe actibus humanis, & earum principis, virtutibus scilicet in genere, & de vitiis ac peccatis ipsi oppositis; nec non de legibus per quas dirigimur, & de gratia, per quam ad bene operandum juvamus; & tandem de singulis virtutibus in particulari, tribus scilicet Theologicis, & quatuor Cardinalibus, illique annexis, iuse tota secunda Summae Theologiae parte disseruit, explicatione mediaram externarum, seu ex sola Dei institutione pendens, tertia parte aggreditur & agit primo de Incarnatione; postea de Sacramento, tam in genere, quam in particulari, & tandem de ascensione gloriae in ultima resurrectione, ad quam per ipsum Salvatorem, & Sacramenta quibus nos a peccatis purgat, pervenimus. Verum totum hoc opus Sanctus Doctor perficere non potuit, cum ejus conatus, quibus nos a peccatis purgat, pervenimus, magnoque orbis anno tarum lumen exstinguam, quod fulgentissimis suis radiis mundum illustrabat, relictiisque a se monumentis perpetuo illustratis. Nos igitur qui in hac postrema Clypei Theologiae Thomisticae parte, aequo ac in precedentibus, doctrinam ac methodum Sancti Thomae sequi statuimus, initium facimus a mysterio Incarnationis, cui Tractatus succedens alii de Sacramento tam in genere quam in particulari, in quibus qua a Theologia in Scholis hac nostra tempore agitari solent, ea qua poterimus claritate & brevitate prosequamur: Tum de Schola Thomisticae studiosi, proluxa aliorum Auctorum lectione, qui de illi materis longiores & copiosius traditione plenus evider tractatus, plus aequo distrahantur: Tum etiam, ut praedenti D. Bernardi consilio obtemperemus, qui serm. 1. Natalis Domini admonet; faciendum esse breve verbum, quando Deus Pater Verbum facit abbreviatum.

ptionem Verbi fuisse consumptam, ac in divinam transfusam: qui error, cum sit similis procedenti, similibus rationibus confutandus est.

12 Ad illum etiam ordinem spectat error Nestorii, qui cum videret Christum in Scriptura verum Dei filium, & hominem esse sepe asseri, nec latere vellet eundem esse hominem & Deum, seu divinam & humanam naturam, in eam coaluisse personam, blasphemavit, sub hoc nomine Jesu Christi duas intelligens personas; alteram filium Dei ante seculum a Patre genitum; alteram filium Virginis, in seculo natum. Dicebat tamen in hoc filio Virginis representari filium Dei, & filium Dei in filio Virginis operari, & affectu summo, non vero unitate personali, dans illas personas inter se coherere, ideoque filium Virginis, nuncupatorie, & denominatione extrinseca, Deum appellari, nec quod revera Deus esset, sed tantum quod Deum representaret, aut Deus in eo per affectum, vel operationem, ut in suo templo habitaret.

13 Prima pars hujus erroris rejicitur in Concilio Ephesino, contra Nestorium coacto, parte prima cap. 4. pag. 62. ubi sic dicitur: Porro arbitrari hanc vicem Christus, secundum hunc, secundum illud, id est filio Dei, & filio Virginis, in duas personas inter se unitas coherere, statim est, immo & impium & blasphemum: unus enim est Dominus Jesus Christus, non divinus, necque dissolutus, juxta Paulum 1. ad Corin. 1. Numquid divinus est Christus? Secunda vero pars damnatur in Synodo generali, actione ultima, can. 4. his verbis: Quis dixerit Deum & hominem, tantum secundum representationem, aut habitudinem honoris, vel operationis, vel effectus, unitum esse, & non secundum hypostasim, id est unitam personam, anathema sit, Hunc errorem fuisse & lato calamo impugnat S. Thomas 4. contra Gentes cap. 34. variis rationibus, que ibidem videri poterant.

24 Ad eandem classem reducitur error Eutichetis, qui ut unitatem personae contra Nestorium servaret in Christo, dixit in illo esse etiam seculum unam naturam: ita quod quamvis ante unionem essent duae naturae distinctae, divina & humana, in unione tamen coierunt in unam naturam, & sic dicebat Christi personam ex duabus naturis esse, non autem in duabus naturis subsistere. Qui error a Concilio Chalcedonensi damnatus est, nam in Symbolo fidei sic habetur: *Constitutum in novissimis diebus, Filium Dei unigenitum in duabus naturis inconsulse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nunquam, sub una diversitate naturarum propter unionem.* Et Athanasius in Symbolo dicit quod Christus est unus, non confusione substantiae, sed unitate personae.

15 Ex his ergo patet, fidem Catholicam agnoscere in Christo divinam simul & humanam naturam, in eadem Verbi Divini persona intime conjunctas, & indissolubili federe copulatas. Unde Leo Papa serm. 7. de Nativitate Domini ait: *Verum esse hujus mysterii adoratores, qui nec de incarnatione Domini aliquid falsum, nec de Deitate aliquid sentit indignum: parvis enim periculis malum est, si illi aut natura nostra veritas, aut paternae gloria negetur aequalitas.*

ARTICULUS III.

Judaorum error existimantium Messiam nondum venisse, testimonio veteris testamenti confutatur.

16 Messiam promissum jam venisse, nullus qui Christiano nomine gloriatur, quantumvis haereticus, negare potest; tum quia hoc potissimum differt Christiana fides a Judaeorum perfidia: tum etiam quia Christus disertis verbis id affirmavit, Joann. 4. Cum enim Samaritana dixisset: *Scio quia Messias venit qui dicitur Christus: dixit ei Jesus: Ego sum qui loquor tuis.* Et hanc veritatem inter alias confessus est Petrus, Matth. 19. illis verbis: *Tu es Christus Filius Dei vivi, & Marth. in hunc mundum venisti.* Itaque solum contra Judaeos, qui veteri Testamento, quod duntaxat admittunt, hac veritas breviter hic demonstranda est.

17 Licet autem in hujus rei confirmationem, plura proferri possint veteris testamenti testimonia, duo tamen, quae sunt famosiora & illustriora, sufficiunt. Primum habetur Genes. 49. ubi Patriarcha Jacob mortuus, & filiis suis benedicens, spiritum prophetico dixit: *Juda, adventum Messiae praedicans: Non auferetur sceptrum de Juda & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est: & ipse erit expectatio Gentium.* Ubi sermone esse Messiae, patet ex verbo Hebraico *Sibb*, quod interpretatur missus, seu mittendus, sicut de pifina Siloe dicitur Joann. 9. hoc enim nomen proprie convenit Messiae, qui autonomastice missus, seu mittendus dicitur; unde Paraphrastes Chaldaicus, magne apud Hebraeos auctoritatis, pro *Silob*, Messias nomen habet, hic enim legit: *Non auferetur sceptrum de Juda & dux de femore ejus, donec veniat Rex Messias.* Constat etiam ex his quae sequuntur: *Et erit illi obedientia gentium: sive ut habet Olearius: Et erit illi obedientia gentium: hac enim verba, neque ad Saulem, qui non fuit*

de Tribu Juda, sed de Tribu Benjamin, neque ad Davidem, Salomonem, vel Jeroboam, aut alium ex Regibus Israel, adaptari possunt, cum nullus ex illis fuerit expectatio Gentium, aut illi data sit obedientia a Gentibus, sed solum Messiae, ex quo dicitur *Isaia 11. Radix Jesse qui stas in fine populi, isum gentium deprecaturur.* Duo ergo in hac prophetia Jacob praedictur, primum est fore ut Judas, quem singulariter Jacob alloquebatur, regnaret in suis posteris, quod in Davide & successoribus ejus impletum est: Secundum, quod deinceps non deinceps Rex & Dux de femore ejus: id est quod nullus deinceps esset Rex aut Dux, qui non esset de prognatis ejus, donec veniret Messias. Quae propheta ut vera sit, necesse est jam venisse Messiam, cum neminem jamdiu de Juda prognatis regnare, aut Ducem esse, & regnum Juda penitus esse extinctum, manifestum sit.

Gravis tamen difficultas est, quo modo regia potestas, in 18 Juda prognatis, a Davide usque ad Christi adventum, quem Messiam esse contendimus, semper manserit. Ratio dubitandi est primo, quia post Jechoniam cessaverunt Reges in Juda, ut patet ex Jeremie 22. ubi de Jechonia dicitur: *Scribe virum istum scribam, nec enim de femine ejus vir qui sedet super solium David, & potestatem habeat ultra in Juda.* Secundo, quia Machabaei annis 165. regnarunt, illi autem, cum essent Sacerdotes, non erant prognati ex Juda, sed ex Levi: Ergo regia potestas, jamdiu ante Christi adventum, a stirpe Juda decesserat.

Ad Primum respondetur, quod licet in Jechonia decesserit filius, qui sedebat super solium David, titulo & majestate Regis, non tamen qui sedebat in Princeps, seu Dux; constat enim quod Zorobabel, & deinceps ejus successores, descendebant ex Jechonia, ut dicitur Marth. 1. & primi Paralip. 3. Fuit vero Zorobabel Dux in Juda, ut dicitur Aggei 1. Propetia autem Jacob non restringitur ad titulum Regis, sed etiam Ducis, dicitur enim: *Non auferetur sceptrum de Juda, Et Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est.*

Ad secundum quod difficultus est respondet aliqui Scripturae Interpretes, quod quando in praedicta propheta dicitur, *Non auferetur sceptrum de Juda*, per Juda, non debet intelligi sola Tribus Juda, sed tota gens Judaica: unde ad veritatem illius, sufficere dicunt, quod aliqui Hebraeorum (sive illi fuerit ex Tribu Juda, sive ex Tribu Levi, aut quacumque alia) a Davide usque ad Herodem alienigenam, & adventum Christi, sceptrum sui principatum Judaeorum tenuerit.

Sed hac responsio aliis displicet, & merito; hac enim 21 verba: *Non auferetur sceptrum de Juda, &c.* ad illum singulariter dirigitur, ut patet ex verbis immediate precedentibus: *Juda te laudabunt fratres tui, adorabunt te filii patris tui, & ex aliis immediate sequentibus: Ligas ad vineam pullum suum &c.* quae dicta sunt ob fertilitatem terra Chanaan, quae Tribu Juda forte obvenit: Ergo cum prima & extrema verba prophetiae pertinet ad Judam singulariter, absurdum est existimare, media non ad eundem, sed ad universum populum Judaicum pertinere. Ad id quod, quando Jacob filiis suis sigillatim benedicebat, dicebat unicuique propria, nec quod erat unius Tribus, ad aliam transerebat, unde

Melius respondetur cum D. Hieronymo in cap. 1. Sophonia, quem sequuntur Lyranus, Abulensis, Baronius, & plures alii, Machabaeos fuisse progenitos ex Juda, ex parte matris, licet ex parte patris essent prognati ex Levi: quamvis enim alii non possent jungi matrimonio, nisi contribulibus suis, licebat tamen Tribui Juda, & Tribui Levi, propter nobilitatem, mutua inire conjugia, ut testatur Philo Judaeus lib. 2. de monarchia, non longe ante suum, & colligitur ex Scriptura: nam Exodi 6. dicitur Aaronem, primum Sannum Pontificem, duxisse in matrimonium Elizabetham, filiam Aminadab, Principis Tribus Juda, & 2. Paralip. 22. Joiadam Pontificem junxisse sibi matrimonio Josabeth, filiam Regis Juda. Et Lucae 1. Elizabeth, quae erat de filiabus Aaron, dicitur cognata Mariae, quae erat ex Tribu Juda, sicut & Joseph vir ejus: unde juxta hanc solutionem, patet quod a tempore Davidis, usque ad Herodem, & adventum Christi, fuerunt Reges vel Duces ex Tribu Juda, ex materno saltem genere, quod sufficit ad salvandam praedictam prophetiam Patriarchae Jacob: *Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est.*

Dices, Si sufficiat maternum genus, seu linea feminae, 23 ut dicatur non cessisse sceptrum in Juda, non verificabitur defecisse sceptrum tempore Christi: Herodes enim duxit uxorem Mariam, nepem Hircani Pontificis, quae erat legitima haeres regni, & ex illa natus est Aristobulus, ex quo Herodes Agrippa, qui regnavit apud Judaeos tamquam legitimus Rex, post mortem Christi, ut habetur Acto. 12. & 26. Ergo hac interpretatio legitima non est.

Respondeo quod licet Herodes duxerit uxorem Mariam, 24 nem, quae erat legitima haeres regni, ipsi tamen personae Herodis, collatum est regnum Judaeae, non uxori ejus, primo quidem ex Senatusconsulto, & beneficio Caesaris Augusti,

gusti, deinde ex populi consensu, qui acceptavit illum in Regem, eique juramentum praestitit, ut refert Josephus lib. 17. antiqui cap. 3. ubi etiam narrat, hac de causa animadvertisse Herodem in quosdam Phariseos, qui ipsi obedire & juramentum praestare recusarunt. Similiter, quod Herodes Agrippa, qui per lineam maternam (ex parte scilicet Mariam, quae ejus avia erat) descendebat ex Tribu Juda; post mortem & ascensionem Christi in Judaea regnavit, non obest veritati Propetiae Jacob: nam semel ablato scepro a Tribu Juda, ut factum est in primo Herode, jam adimpleta erat propheta illa, quae solum dicebat quod non auferetur sceptrum de Juda, quoad usque Messias veniret: quod vero semel ablatum, iterum non rediret ad Tribum Juda, ad talem prophetiam non pertinebat.

25 Aliud testimonium habetur Daniel 9. ubi Angelus Gabriel, ipsum Danielem instruit de tempore adventus Christi, dicens: *Septuaginta hebdomadae abbreviatae sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consummaretur praecuratio, & finem acciperet peccatorum, & deleatur iniquitas, & adducatur justitia scripturae, & impletur visio & propheta, & ungetur Sanctus Sanctorum.* Deinde subdit Angelus occidentam esse Christum, & negandum a suo populo, & desolandum esse civitatem Jerusalem, ultima desolatione. In qua propheta, in primis certum est, sermone esse de vero Messia: nominatur enim Christus, *Sanctus Sanctorum*, & subditur; quod per ipsum delendum est peccatum, & propheta adimplenda: quae omnia solum vero Messiae convenire, manifestum est. Nec obest quod obijciunt Judei, Danielem non postulasse revelari sibi adventum Messiae, sed temporalem Judaeorum liberationem: nam praeterquam quod Deus fore interdum plus concedere solet rogarum, satis verisimile est, Danielem non tantum temporalem populi libertatem, sed multo magis spirituales, futuram per Messiam, desiderasse, quod satis indicavit Angelus dicens: *Ego veni ut indicem vobis, quia vultis desiderium esse.*

26 Deinde certum est, Gabrielem Hebraice Danieli Hebraeo loquentem, sine dubio hebdomadas simpliciter aliquo sensu quo solebant accipi ab Hebraeis, & quo sumebantur alibi in Scriptura; aliqui nihil certi ex hac temporis revelatione & definitione potuissent colligi a Daniele: At in Scriptura, duobus tantum modis sumi solet hebdomada, primo pro spatio septem dierum, ut Leviticis 23. *Numerabitis septem hebdomadas plenas, usque ad alteram diem expletionis hebdomadae septima, id est quinquaginta dies:* Secundo, pro tempore septem annorum, & hoc modo usurpatur Leviticis 25. *Numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum, id est septies septem, quae simul faciunt quadraginta novem.* Debent ergo hebdomadae Danieli revelatae altero ex his duobus modis accipi, nempe pro septimanis dierum, vel annorum: quocumque autem ex his modis accipiantur, manifestum est illas jam pridem elapsas esse, ac impletam Danielis prophetiam, subindeque Messiam a multis saeculis venisse: nam septuaginta hebdomadae dierum, & vix unum annum & dimidium consequuntur; septuaginta vero hebdomadae annorum, efficiunt solum annos 490. quod annorum intervallo reperitur fluxisse, a tempore quo loquebatur Angelus Danieli, usque ad Christum Dominum. Verum quia sunt variae explanationes, & controversiae circa initium ac terminum temporis, quo inchoandus, & in quo finiendus est talium hebdomadam numerus, & in his immorari, nec valet, nec expedit, independenter ab ea varietate explanationum, & opinionum, ostendo breviter, ex tali prophetia aperte colligi, jam a multis saeculis venisse Messiam: nam Angelus, post verba supra relata, subdit, quod ille Sanctus Sanctorum Christus occiditur; & non erit populus ejus qui eum negaturus est, & quod in penam hujus scelus, civitatem, & Sanctuarium dissipabit populus, cum duce venturo, & finis ejus vastitas & desolatio. Atqui manifestum est, Sanctuarium & templum de quo Angelus loquebatur, jam pridem fuisse dissipatum, scilicet post Jesu Christi necem, ejusque desolationem ac dissolutionem, per multa saecula adhuc durare: Necesse est ergo jam pridem factum sit scelus, cuius ultio & poena praedicta ab Angelo esse executionis mandata. At scelus illud, ex Propetia, est occisio Christi, ejusque a suo populo abjectio: Ergo jam a pluribus saeculis occisus est, & a populo suo rejectus Messias, in veteri testamento promissus.

27 Confirmatur. De Messia dicitur Aggei 2. *Venite desolatio cunctis gentibus, & implebo domum istam* (templum scilicet Jerusalemitanum) *gloria: Ergo cum a tam longo tempore, illud templum penitus eversum sit (a tempore scilicet Titi & Vespasiani) non potest jam simpliciter expectari Christus, qui templum illud impleturus sit gloria, sed supponi debet quod tempore suo adventus & nativitas, tale templum exiterit, & nondum eversum ac dissipatum fuerit.*

Ad id quod ibidem Propheta subdit: *Magna erit gloria domus istius novissima, plusquam prima.* Quod cum non possit intelligi de majori gloria, ratione adificiorum, lignorum, valorum, vel etiam gloriae, & in dedicatione pri-

mi templi replevit templum, ut habetur 3. Regum 8. & 2. Paralip. 7. in his enim primum templum, novissimum incomparabiliter superavit, erit intelligendum de alia gloria, quae alia non est quam praesentia Christi, qui in novissimo templo saepe docuit & praedicavit.

Plura alia argumenta moralia, ad probandum Christum esse verum Deum, verumque Messiam a Deo promissum, adduximus in Tractatu de fide, in digressionem de signis credibilitatis fidei nostrae, quae ibidem videri poterunt.

DISPUTATIO II.

De possibilitate Incarnationis.

Quamvis D. Thomas, relicta questione de possibilitate hujus mysterii, statim agat de ejus convenientia, idque rationabiliter: Tum quia nulla scientia probat saltem ex necessitate, sed supponit suum obiectum esse possibile: Tum etiam, quia cum in convenientia includatur possibilitas, sicut superius in inferiori, demonstrata convenientia Incarnationis, ejus possibilitas sufficienter ostenditur. Quia tamen Commentatores a possibilitate Tractatum istam incipiunt, nec parum difficile est argumentis adversus eam fieri solitis satisfacere, ut demum aliquid consuetudini, & argumenta illa diluamus, egimus de possibilitate Incarnationis, priusquam de ejus convenientia & necessitate differamus: nihil vero dicemus de ejus existentia, cum illa sufficienter constet ex dictis art. 3. disputationis praecedentis, ubi Messiam jam venisse, subindeque Incarnationis mysterium de facto completum & peractum esse ostendimus.

ARTICULUS I.

Utrum Incarnatio sit possibilis?

Cum mysterium Incarnationis sit plane supernaturale, & nullumque habeat in rebus naturalibus velignium, aut medium quo possit convinci: ejus possibilitas ratione naturali demonstrari nequit, sed tantum probabiliter suaderi, tum ratione probabili, tum solutione argumentorum, quae ejus impossibilitatem videntur ostendere unde utrumque hic breviter praesandum erit.

§. I.

Ratione probabili possibilitas Incarnationis suaderetur.

Hanc rationem insinuat Archangelus Gabriel Lucae 1. Beatam Virginem alloquens, eamque de hujus mysterii possibilitate instruens, dixit: *Non erit impossibile apud Deum omne verbum:* Illis enim verbis declaravit, omne illud esse Deo possibile, quod intellectu capi potest, ut non implicans contradictionem: Sed Deum incarnari, sive fieri hominem, ac assumere ad suam substantiam naturam creatam, nullam implicat contradictionem: Quero enim unde illa proveniat? an ex parte substantiae divinae, ad quam fit assumptio, an ex parte naturae creatae ad eam assumptae? Non primum, siquidem cum substantia divina sit infinita, subindeque eminenter continet omnem perfectionem substantiae creatae, potest, seclusis imperfectionibus, effectum illius supplere, atque adeo terminare naturam, quae terminaret substantia creatam, sit adesse: sicut ex eo quod Deus in ratione prima causa, continet eminenter omnem perfectionem causae secundae, potest absque illa imperfectione efficere quod illa efficit. Neque etiam secundum, & prius non dependeat a posteriori, potest divinitus ab ea separari, & consequenter ad divinam substantiam assumi: Ergo incarnatio possibilis est.

Dices primo: Essentia Divina continet eminenter omnem perfectionem humanitatis, animae, intellectus, ac luminis gloriae; nec tamen propterea potest supplere formaliter vires talium rerum, ut communitur docent Theologi: Ergo ex eo quod nulla sit perfectio in substantia creatam, quam non continet eminenter divina, non recte concludimus, quod implicet substantiam divinam terminare naturam creatam, substantiae ejus vicem supplendo.

Sed negatur consequentia & paritas, quia omnia illa quae ibi recensentur, ita involvunt imperfectionem, ut non possint ab ea absolvi & praecindi: nam habere rationem naturae potentialis, actualis per substantiam, existentiam, & operationem, & habitus, ex proprio conceptu maximam important imperfectionem ab illis inseparabilem & impraeindibilem: terminare vero naturam creatam, ac supplere vires substantiae ejus, nullam dicit imperfectionem potentialitatis vel informationis in suo conceptu, a qua non possit absolvi & praecindi, ut ex solutione argumentorum patet.